

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

27.04.2021. Nr. 1.7-2/596

Uz 31.03.2021. Nr. RD-21-636-nd

Rīgas pilsētas domei

Par SIA “Rīgas Nacionālais zooloģiskais dārzs”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Rīgas pilsētas domes (turpmāk – Pašvaldība) 31.03.2021. iesniegumu Nr. RD-21-636-nd (turpmāk – Iesniegums), kurā lūgts KP sniegt viedokli par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA “Rīgas Nacionālais zooloģiskais dārzs” (turpmāk – Kapitālsabiedrība) atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta otrajai daļai.

Iesniegumam pielikumā pievienots Pašvaldības tiešās līdzdalības izvērtējums Kapitālsabiedrībā (turpmāk – Izvērtējums), kura noslēgumā secināts, ka Pašvaldības līdzdalība Kapitālsabiedrībā ir saglabājama jo Kapitālsabiedrības komercdarbības veids atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punktam, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība – tiek nodrošināti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, kultūrvēsturisko objektu, kultūras un nacionālās reprezentācijas objektu uzturēšanā un kas sekmē tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un, sniedzot efektīvus vides pakalpojumus, vienlaikus tiek gādāts ne tikai par iedzīvotāju izglītību, bet arī veicināta to veselīga dzīvesveida un tūrisma attīstība. Kā arī Kapitālsabiedrība pārvalda īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai un Kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā.

Pašvaldība ir veikusi VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī lūgusi biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” viedokli. Līdz ar to KP sniegs viedokli (atzinumu) par veiktā Izvērtējuma atbilstību VPIL 88.panta noteikumiem.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti VPIL 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Saskaņā ar Rīgas domes 01.03.2011. saistošo noteikumu Nr. 114 “Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums” 3. pielikuma 13. punktu Kapitālsabiedrība ir izveidota Pašvaldības publisko funkciju nodrošināšanai, t.i., nodrošina vienīgā nacionālā zooloģiskā dārza Latvijā darbību, līdzdarbojoties dabas aizsardzības projektu īstenošanā, sniedzot iedzīvotājiem zooloģiska un ekoloģiska rakstura zināšanas, veicinot iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sekmējot tūrismu, veicot komercdarbību nozarē, kurā pastāv dabiskais monopols, tādējādi nodrošinot sabiedrībai attiecīgā pakalpojuma pieejamību, un kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi.

Kapitālsabiedrībai deleģētie pārvaldes uzdevumi ir formulēti un noteikti vidēja termiņa darbības stratēģijā 2019.-2022. gadam, kur, līdztekus galvenajam uzdevumam – pilnveidot sabiedrības vides apziņu un veicināt videi draudzīgas attieksmes veidošanos saskaņā ar Vides politikas pamatnostādņēm 2014. - 2020. gadam, iekļauts arī uzdevums par veselīga dzīvesveida un aktīvas atpūtas izpratnes veicināšanu, integrējot to vienā no prioritārajiem Kapitālsabiedrības pamatdarbības virzieniem: vides izglītības un saziņas darbībā.

Starp Pašvaldību un Kapitālsabiedrību 27.07.2011. noslēgts pārvaldes uzdevumu deleģēšanas līgums Nr. RD-11-1062 (turpmāk – Deleģēšanas līgums) par atsevišķu likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmajā daļā noteikto pašvaldības funkciju deleģēšanu.

Atbilstoši 18.04.2007. noslēgtajam trīspusējam sadarbības līgumam Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Pašvaldību un Kapitālsabiedrību ar mērķi nodrošināt zoodārza ilgtspējīgu attīstību, Latvijas pārstāvniecību starptautiskajās Eiropas zoodārzu darbību, apdraudēto dzīvnieku sugu saglabāšanas un vides izglītības darba aktivitātes koordinējošajās organizācijās, valsts ik gadu piedalās Kapitālsabiedrības darbības finansēšanā, līdzekļus piešķirot no Valsts budžeta programmas “Latvijas Vides aizsardzības fonds”.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem¹ Kapitālsabiedrības pamatkapitāls 100% apjomā pieder Pašvaldībai, Kapitālsabiedrībai nav līdzdalības citās kapitālsabiedrībās. No Kapitālsabiedrības statūtiem izriet, ka Kapitālsabiedrība nodarbojas ar komercdarbības veidiem: sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (NACE 68.20); pārējo pētījumu un eksperimentālo izstrāžu veikšana dabaszinātnēs un inženierzinātnēs (NACE 72.19); veterinārie pakalpojumi (NACE 75.00); citur neklasificēta izglītība (NACE 85.59); izglītības atbalsta pakalpojumi (NACE 85.60); botānisko dārzu, zooloģisko dārzu un dabas rezervātu darbība (NACE 91.04); Izklaides un atpūtas darbība (NACE 93.2).

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrības galvenais komercdarbības veids ir botānisko dārzu, zooloģisko dārzu un dabas rezervātu darbība, bet pārējie Kapitālsabiedrības statūtos minētie komercdarbības veidi ir tie, kas izriet no pamatdarbības veida.

Kapitālsabiedrība tika dibināta 1912. gadā. Kopš 1992. gada Kapitālsabiedrība ir Eiropas zoodārzu un akvāriju asociācijas – EAZA dalībnieks, šobrīd vienīgais Baltijas valstīs, tādējādi Kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā. Zoodārza reputācija un 108 gadus krātā pieredze dzīvnieku eksponēšanā, apdraudēto sugu saglabāšanā un sabiedrības izglītošanā, kā arī sniegto pakalpojumu apjoms (2019. gadā – 327 403 apmeklētāji) un kvalitāte ļaus saglabāt šajā jomā monopolstāvokli Latvijā un Rīgā vēl ilgi, neskatoties uz privāto zooloģisko dārzu un kolekciju reģistrāciju.

KP pievienojas Izvērtējumā minētajiem secinājumiem par Kapitālsabiedrības unikālo stāvokli Latvijā, un, lai arī, nenoliedzami, ir sastopami arī privātie mini zoodārzi Latvijā², tomēr to apmēri, sugu skaits un apmeklētība nav salīdzināmi ar Rīgas zooloģisko dārzu.

Atbilstoši Tūrisma likumā noteiktajai pašvaldību kompetencei tūrisma jomā pašvaldības nodrošina tūrisma objektu saglabāšanu un iespējas tos izmantot tūrisma

¹ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/40103032521>

² <https://www.tvnet.lv/5211363/top10-mini-zoo-latvija-ko-verts-apmeklet-ar-berniem>

vajadzībām. Zoodārzs ir neapšaubāmi stratēģiski svarīgs Pašvaldības (it sevišķi Mežaparka apkaimes) attīstībai un piedāvā savā ziņā unikālu pakalpojumu kopumu, kurš lielā mērā ir pieprasīts arī ārvalstu tūristu vidū, būtiski veicinot tūristu (it sevišķi no Lietuvas un Igaunijas) plūsmu uz Rīgu.

Atbilstoši Deleģēšanas līgumam Kapitālsabiedrībai nodotas funkcijas, kas izriet no Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programmas, Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013. gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013. gadam, Nacionālās programmas Eiropas Reģionālās attīstības fonda apguvei “Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai ex situ un vides izglītības infrastruktūras izveide”, un citiem politikas plānošanas dokumentiem vides saglabāšanas jomā.

Izvērtējumā norādīts, ka saskaņā ar Deleģēšanas līgumu Pašvaldība zoodārzam deleģējusi:

- 1) likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajā pašvaldības funkcijā ietilpstošus valsts pārvaldes uzdevumus – zooloģiska un ekoloģiska rakstura zināšanu sniegšanu iedzīvotājiem, vides izglītības veicināšanu un vides aizsardzības pasākumu veikšanu;
- 2) likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 6. punktā noteiktajā pašvaldības funkcijā ietilpstošus valsts pārvaldes uzdevumus – atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespēju nodrošināšanu zooloģiskā dārza apmeklētājiem, vienlaikus popularizējot aktīvas atpūtas dabā nozīmīgumu veselīga dzīvesveida nodrošināšanā, veicinot videi draudzīgas katra indivīda ikdienas un sabiedrības rīcības attīstību, dabas vides iepazīšanu, izzināšanu un jauna uzvedības modeļa veidošanu;
- 3) Tūrisma likuma 8. pantā noteiktajā pašvaldības funkcijā ietilpstošus valsts pārvaldes uzdevumus – veikt pasākumus tūrisma iespēju zooloģiskajā dārzā popularizēšanai.

Papildus minētajam, atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 21. punktam Kapitālsabiedrība aktīvi darbojas izglītības metodoloģiju izstrādē un ieviešanā, organizējot atbilstošus seminārus pedagogiem. Savukārt atbilstoši 15. panta pirmās daļas 5. punktam Kapitālsabiedrība velta ievērojamas pūles un resursus zooloģiskā dārza unikālās, vēsturiskās apbūves saglabāšanai. Likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 10. punkts paredz, ka pašvaldības funkcija ir sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā. Kapitālsabiedrība ne tikai iznomā virkni tirdzniecības vietu savā teritorijā, bet arī, piesaistot apmeklētājus no Latvijas un ārvalstīm, sekmē uzņēmējdarbību un rosību Mežaparkā un Rīgas pilsētā kopumā.

Dzīvnieku aizsardzības likuma 8. un 39. pants nosaka pašvaldību atbildību par tās teritorijā bezpalīdzīgā stāvoklī atrastiem savvaļas dzīvniekiem un iedzīvotāju pamestiem mīldzīvniekiem. Kapitālsabiedrība jau daudzus gadus pieņem bezpalīdzīgā stāvoklī atrastus savvaļas dzīvniekus.

Kapitālsabiedrība izpilda arī būtisku un nepieciešamu uzdevumu – saskaņā ar Ministru kabineta 06.04.1999. noteikumiem Nr. 133 “Kārtība, kādā tiek nodrošināta starptautiskā tirdzniecība ar apdraudētajiem savvaļas dzīvnieku un augu sugu īpatņiem” – nodrošina turēšanā izņemtos vai konfiscētos 1973. gada Vašingtonas konvencijas par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām pielikumos iekļautos dzīvnieku sugu dzīvus īpatņus līdz kompetentu institūciju attiecīga lēmuma pieņemšanai.

2019. gadā veikts tiešais izglītības darbs ar 427 grupām (tai skaitā 336 ekskursijas, 86 mācību nodarbības, 5 lietišķie semināri un prezentācijas). Sadarbībā ar Rīgas Jauno Tehniķu centra Dabaszinību skolu atbalstīta interešu izglītības pulciņa “Zoodārza Takuzinis” norise zooloģiskā dārza teritorijā.

2019. gada nogalē pasākuma “Ziemas naktis zoodārzā” ietvaros izstrādāta jauna ekskursijas tēma “Dzīvnieki tēlu labirintos”. Kopumā ekskursijās, mācību nodarbībās un auditorijās iesaistīti 10 169 dalībnieki.

2019. gadā turpinājās sadarbība ar Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāti, nodrošinot pedagoģiskās meistarklases – seminārus 2. un 4. kursa studentiem par metodoloģiju dabas zinību apguvei zooloģiskajā dārzā. Turpināts darbs pie informatīva un izglītojoša satura stendiem, tai skaitā mācību uzskates līdzekļiem izglītības darbam, ekskursiju un mācību nodarbību piedāvājums skolām.

2019. gadā īstenoti izglītojoši pasākumi – Tropu mēnesis, Putnu dienas, Vēstures nakts, Dzīvnieku ģimeņu dienas, Savannas dienas. Izglītojošos pasākumus katrā vidēji piedalās 40 000 – 60 000 apmeklētāju, izzinot konkrētu dzīvnieku sugu stāstus, un kādas ir iespējas ikkatram līdzdarboties sugu saglabāšanas darbā.

Attiecībā uz Kapitālsabiedrības sniegtajiem pamatpakalpojumiem, KP secina, ka tie ir atzīstami par atbilstošiem VPIL 88. panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punktam, proti, Kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek sniegti stratēģiski svarīgi pakalpojumi, kurus ir spējīga nodrošināt tikai Kapitālsabiedrība kā pārvaldnieks vienīgajam Eiropas zooloģisko dārzu un akvāriju asociācijas akreditētajam zoodārzam Baltijas valstīs, tiek novērsta tirgus nepilnība — tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, kā arī Kapitālsabiedrība pārvalda īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

Attiecībā uz papildpakalpojumiem, KP konstatē, ka saskaņā ar publiski pieejamu informāciju Kapitālsabiedrības sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana sevī ietver brīvu tirdzniecības vietu iznomāšanu, kur iznomātāji tiek izvēlēti izsoles rezultātā,³ tādējādi pirmšķietami KP secina, ka gadījumā, ja izsoles tiek veidotas tādā veidā, ka tajās var piedalīties pēc iespējas lielāks pretendentu skaits, tad tādējādi tiek nodrošināta noma privātajiem komersantiem ar nomas maksu par tirgus cenām brīvas konkurences ietvaros.

No Kapitālsabiedrības mājaslapas izriet, ka pārējo pētījumu un eksperimentālo izstrāžu veikšana dabaszinātnēs un inženierzinātnēs⁴ sevī ietver dažādu pētījumu veikšanu saistībā ar zoodārzā esošajiem dzīvniekiem, kas ir tieši saistīts ar zoodārza darbību.

Veterinārie pakalpojumi, neapšaubāmi, ir nesaraunami saistīti ar zoodārza darbību un KP nekonstatē, ka Kapitālsabiedrība sniegtu veterināros pakalpojumus trešajām personām. Tajā pašā laikā, ņemot vērā zoodārza pieredzi un darbinieku kompetenci, ir saprotams, ka īpašos gadījumos šādu pakalpojumu sniegšana arī būtu akceptējama (piemēram, kad veterinārie pakalpojumi nepieciešami savvaļas dzīvniekam, ar kuru nestrādā veterinārārsti ārpus zoodārza).

Kā izriet no statūtiem, Kapitālsabiedrība nodarbojas arī ar citur neklasificētu izglītību un izglītības atbalsta pakalpojumiem. Ņemot vērā iepriekš minētos sniegtos izglītības virzienus, KP konstatē, ka tie ir nesaraunami saistīti ar zoodārza darbu un ir nepieciešami sabiedrības izglītošanai dabas jautājumos.

Attiecībā uz izklaides un atpūtas darbībām KP konstatē, ka Kapitālsabiedrība sniedz gida pakalpojumus⁵, zoodārzā ir bērnu laukums un piknika vieta,⁶ kā arī Kapitālsabiedrība ar savām darbībām galvenajā darbības veidā veicina cilvēku aktīvo atpūtu.

KP ieskatā, lai papildpakalpojumu veikšana būtu attaisnojama, jāizpildās visiem turpmāk norādītajiem kritērijiem: 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci; 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu; 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs (veicina Kapitālsabiedrības maksātspēju) un papildpakalpojums nav saistīts ar būtiskām investīcijām no kapitālsabiedrības puses.

KP ieskatā kopumā Kapitālsabiedrības veiktie papildu pakalpojumi atbilst visiem iepriekš norādītajiem kritērijiem, kā arī nav novērojama Kapitālsabiedrības mērķtiecīga

³ <https://www.rigazoo.lv/lv/kajene/kreisa-izvelne/saimnieciska-darbiba>

⁴ <https://www.rigazoo.lv/lv/sugu-saglabasana/petijumi-zoodarza>

⁵ <https://www.rigazoo.lv/lv/apmekletajiem/cenas>

⁶ <https://www.rigazoo.lv/lv/apmekletajiem/zoodarza-plans>

ieiešana šo pakalpojumu tirgū, bet gan efektīva savā rīcībā esošo resursu izmantošana, kā arī dažādu Pašvaldības deleģētu uzdevumu izpilde, un visi Kapitālsabiedrības sniegtie papildpakalpojumi ir cieši saistīti ar pamatpakalpojumu, līdz ar to šo pakalpojumu darbības veikšana ir attaisnojama un pamatota.

Papildus KP paskaidro, ka VPIL 88.pants paredz veikt izvērtējumu par katru kapitālsabiedrības plānoto vai esošo komercdarbības veidu. Līdz ar to KP aicina Pašvaldību, veicot nākamo līdzdalības izvērtējumu, informāciju detalizēti norādīt par visiem saimnieciskās darbības veidiem (arī papilddarbības veidiem, kas izriet no galvenā saimnieciskās darbības veida) un nodrošināt atbilstošu rīcības izvērtējumu par tiem, t.sk., ietverot arī ekonomisko izvērtējumu, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt noteiktos mērķus.

Ar cieņu
priekšsēdētājs

J.Gaiķis